

בני ברית ישראל

מועצה אזורית דרום

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

עלון מספר 32

לשכת בנימין דה רוטשילד

לשכת נתיבי השלום

לשכת הנשיא ויצמן

לשכת ראשונים

לשכת המדע רחובות

חשוון תשפ"ג

העלון הדיגיטלי

ינואר 2023

תוכן עניינים

דבר העורך – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

סיור לשכת המדע- רחובות למקווה ישראל – נחמה גרוסמן

על פריצת הדרך במיזוג גרעיני בהכלה אינרציאלית – אהוד גרינשפן

מה יהיה? מבט אל העתיד – ד"ר יאיר שרן

ישראלים ביפן: אלימות, פשע, חוק ומשפט – ד"ר יואב גל

ביוגרפיה של רחוב- משפחת יעקב כהן – צבי תדמור

היה הייתה עברית – רות קלי

תזמורת ראשון מאחורי הקלעים – ד"ר רז כהן

חלון לעלון

יוסי רזי

פעם, כאשר הייתי נהג צעיר נהגתי לשמוע, בחיפושית, את אלכס אנסקי מגיש את חדשות הבוקר בקולו הצעיר והמתנגן שנים לאחר מכן עברתי להאזין לאריק לביא, לגשר הירקון, ובעקבותיהם לביטלס, לכוורת, לסימון וגרפונקל, אבבא.

לקראת אמצע החיים לחצו האצבעות על הכפתור של – בטוהובן, צ'ייקובסקי דביסי פורה, קייג', וכל החבר'ה שלהם. עולם ומלואו, חיים קלאסיים.

היום, בגילנו הדוהר, אני מוצא עצמי מוותר לעיתים על הכפתורים והמתגים, זונח אותם, מקשיב להמהום של מנוע המאזדה, למגע של הצמיגים עם האספלט בכביש. נראה כך לפתע שהשקט הוא הנגינה הטובה ביותר. ורק כאשר מקרצפים את הכביש אני חוזר לאנסקי, שמאריך לספר, בקולו המזדקן, על הקטע הקלאסי הקרוב.

=====

הכתבה של פרופ' אהוד גרינשפן אולי מפורטת מדי (כך קורה לפיסיקאי מוכשר ויסודי) אבל נראה לי שהפעם הודגשו גם ממדים מעשיים לרעיונות על אנרגיה גרעינית. ונראה שלא יהיה מנוס אלא לחזור אליה, גם בצורה האחרת שלה - מיזוג.

ד"ר יאיר שרן עורך לנו סיכום בהיר משלו של החידושים המדעיים והטכנולוגים בשנה שחלפה. ד"ר יואב גל כותב על ערכי המשפט והאתיקה ביפן ובמקביל משווה אותם לאלה המקובלים בארצנו. כאחד שסבור שיפן היא "העם הכי הפוך לעמנו" כאן בציון (מי שהיה בה יבין מהר למה אני מתכוון) טוב יהיה לדעת איך מתנהלים שם התחומים האלה.

רות קלי חוזרת לדייק את לשוננו והפעם – התאמת הכתוב/מדובר ללשון התקנית. נראה שהכתבה שלה, כמו גם של אחרים, תעורר חילוקי דעות בקרב הקוראים (למה וכמה לדייק) אבל זה ממש סבבה. חילוקי דעות תמיד יהיו בקרבנו, בכל תחום, כי אחרת אנחנו לא אנחנו (ראה ערך יפנים)

ולסיום – הצטרף אלינו כותב חדש שעוסק באומנות הנצחית ביותר – מוסיקה. ואין כמותו בכדי לספר על המתרחש על במת התזמורת/הרכב קאמרי ועל הדרך שעושה המוזיקה עד להגעתה לאוזנינו, הוא מצוי שנים רבות גם בתחום המעשי – נגן הצ'לו הראשי של הסימפונית בראשון והוא גם דוקטור במוסיקה ועוד תפקידים ותארים – ראו בכתבה עצמה של ד"ר רז כהן.

דבר יו"ר המועצה

שלום חברים

חגגנו את חג החנוכה באירוע משותף ללשכות הנשיא ויצמן ולשכת המדע. כמיטב המסורת, צביקה תדמור ברך והדליק שמונה נרות כמסורת בית הלל. חגגנו במיטב מאכלי ומטעמי החג,

ולאחר מכן נהנינו ממופע שירים וסיפורים מלא באנרגיות, של האומנית והחוקרת זוהר בקאל. אנחנו כבר מתכוננים לט"ו בשבט, לאירוע נטיעות של המועצה האזורית דרום בשיתוף עם קק"ל. האירוע יהיה ביער בן שמן ליד נאות קדומים ובהמשך בחניון העיורים שהוכשר לפעילות בעלי מוגבלויות. לשכת ראשונים מתכוננת לטקס קבלה לארגון שיערך בחודש הבא.

אני מאחל המשך פעילות פורה לכל לשכות המועצה.

אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה

סיור לשכת המדע- רחובות למקווה ישראל

נסענו למקווה ישראל, האתר הקרוב לביתנו כדי לחוש את האויר והאווירה של ארץ ישראל שלנו. נפגשנו ליד הבניין הצהוב, הסמוך למגרש החניה. בבניין שוכנים המשרדים של "המועצה לשימור אתרים". התחלנו את הסיור עם המדריך יוסי. מנגד ראינו את היקב של מקווה שפעל עד 1974. המדריך סיפר לנו את ההיסטוריה של

המקום, בעיקר סיפור פיקנטי שהתרחש כאן. לפני קום המדינה, נהגו התלמידים בסופי שבוע, כשהיקב סגור, להשחיל תלמיד קשור בחבל למרתף היקב. הוא לקח

את הבקבוקים והתלמידים העלו אותו בחזרה בחבל. אלא מה? פעם אחת שכחו התלמידים להעלות את התלמיד

למעלה. הוא נאלץ לשהות במקום עד בוא הפועלים.. התלמיד היה אברהם יפה, לימים אלוף.

משם הגענו לבית המורים שם צפינו בסרטון נחמד על מקווה ישראל. היינו בבית הכנסת המרשים. המייסד שלו הוא יוסף נייגו שהיה אגרונום ומנהל מקווה בשנים 1891-1904. נייגו ייסד וניהל את לשכת בני ברית באיסטנבול.

בקרנו בבניין המכניקה שם הניח המהנדס לייבוביץ את היסודות לתעשייה הצבאית.

פסענו קצת בשדרת הדקלים, ראינו את הפיקוס הבנגלי היחידי בארץ. שם פגש הרצל

את הקיסר הגרמני...אירוע מרגש ומכונן. בדרכנו חזרה למגרש החנייה, ראינו שני מבנים ארוכים ודומים. הם משמשים כבתי ספר במקום. מבנה אחד ע"ש הנרייטה סאלד – מייסדת עליית הנוער והייתה פעילה במקום, המבנה השני ע"ש קרל נטר מייסד בית הספר. שתי דמויות היסטוריות שלא הקימו משפחות אבל הקימו מוסד מפואר לחינוך ילדים מהגן ועד התיכון. זהו היום

היעוד של המקום, כאשר ההיסטוריה והמורשת הם נדבך חשוב בחינוך הדור הצעיר.

נהנינו מהסיור. אפילו השמש הישראלית החורפית והנעימה ליוותה אותנו.

ממליצים על הסיור. פרטים באתר האינטרנט של מקווה ישראל.

כתבה: נחמה גרוסמן, לשכת המדע רחובות.

על פריצת הדרך במיזוג גרעיני בהכלה אינרציאלית

אהוד גרינשפן

פרופסור אמריטוס באוניברסיטת קליפורניה שבברקלי, ארה"ב

ב-13 בדצמבר הכריזה שרת האנרגיה של ארצות-הברית על פריצת דרך מדעית בעלת חשיבות עצומה- "אחד ההישגים המדעיים החשובים ביותר של המאה ה-21 אשר ירשם בספרי ההיסטוריה", שהושגה ב-5 בדצמבר 2022 במתקן הניסויי National Ignition Facility (NIF) שממוקם במעבדה הלאומית Lawrence Livermore National Laboratory (LLNL) שבעיירה ליברמור שבקליפורניה: כמות האנרגיה שהשתחררה ממיזוג של גרעינים של דאוטריום (D) וטריטיום (T) - שניהם איזוטופים של מימן, הייתה גדולה, לראשונה בתולדות המין האנושי, מהאנרגיה שקרני הלייזר השקיעו בכדי לחמם ולדחוס את המטרה; מה ששרת האנרגיה כינתה "רווח אנרגיית מיזוג" (fusion energy gain). במאמר זה נתאר בקצרה את מתקן ה NIF ואת הניסיון המוצלח, ונסביר את משמעותו המדעית והטכנולוגית – האם הוא מקרב אותנו להפקת מסחרית של אנרגיה ממיזוג גרעיני.

תאור קצר של המתקן NIF

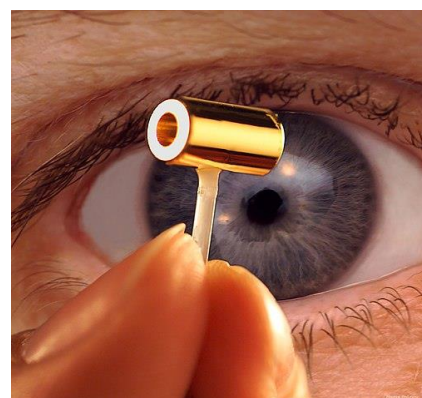
במאמר בעלון 25 (יוני 2022) הגדרנו את ה-NIF כמתקן ההכלה האינרציאלית הגדול והמתקדם ביותר בעולם. גודלו כגודל שלושה מגרשי כדורגל; את רוב השטח תופסות מערכות הלייזר. ה-NIF מסוגל "לירות" 192 קרני לייזר רבות עצמה ולמקדן בו-זמנית על מטרה שמכילה את דלק המיזוג.

תאור קצר של המטרה

ציור 1 מראה את הצורה והגודל האופייניים של שני סוגי מטרות שמשמשים לשחרור אנרגיה ממיזוג גרעינים בשיטת ההכלה האינרציאלית. בשני הסוגים הדלק הגרעיני (DT) נמצא בקליפה כדורית שעובייה

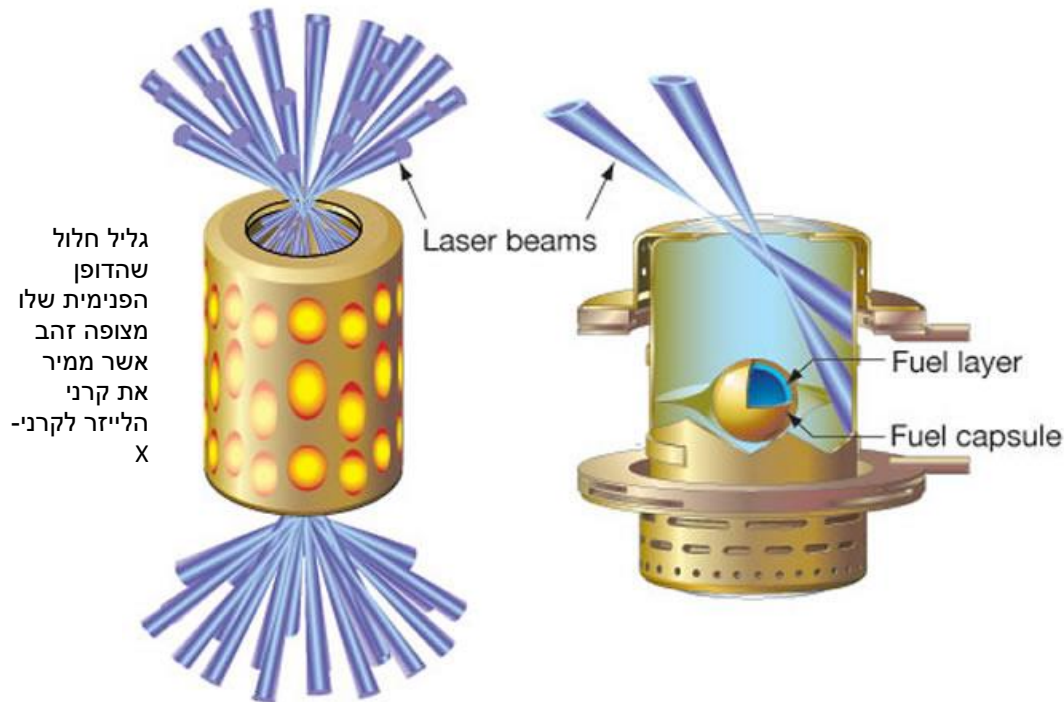

מטרה להקרנה ישירה

מטרה להקרנה בלתי ישירה (hohlraum)

פחות ממילימטר וקוטרה מספר מילימטרים שמוקפת בשכבת גרפיט או חומר קל אחר. במטרה להקרנה בלתי ישירה כדורון הדלק נמצא במרכז הגליל החלול כפי שרואים בחלק הימני של ציור 2; זהו סוג המטרה בה השתמשו בניסיון פורץ-הדרך ב NIF.

ציור 2. תיאור סכמתי של מטרה להקרנה בלתי ישירה בה השתמשו בניסיון המוצלח ב NIF בדצמבר 2022. כדורון הדלק (Fuel capsule) נמצא במרכז הגליל; הקליפה הכדורית שנראית בציור בצבע ירוק (Fuel layer) מכילה את דלק המיזוג DT מוקפא (טמפרטורה קרובה לאפס המוחלט!). 192 קרני לייזר רבות עצמה פוגעות בו-זמנית בשכבת זהב שמצפה את הדופן הפנימית של הגלילון, 96 קרניים מכל צד, וגורמות לפליטה של קרני-X בעצמה רבה שפוגעות מכל הכוונים בשכבה החיצונית של כדורון הדלק וגורמות לדחיסה של קליפת הדלק וקריסתה פנימה. תהליך הדחיסה תואר במאמר בעלון יוני 2022. רק נזכיר שבשיא הדחיסה הדלק DT מגיע לצפיפות של כ 200 גרם לסנטימטר מעוקב (פי כ 800 מהצפיפות לפני הדחיסה) ולטמפרטורה של כ 100 מיליון מעלות (פי כ 10 מהטמפרטורה המירבית בשמש). במטרה להקרנה בלתי ישירה קל יותר לטפל ובמיוחד למקם במרכז המיכל של NIF שקוטרו כ 10 מטרים. היא גם מאפשרת קצת פחות לדייק במיקום הפגיעה של קרני הלייזר.

למי מגיע הקרדיט

מדענים מנסים להפיק אנרגיה ממיזוג גרעינים כבר למעלה מ 70 שנה ורק בדצמבר האחרון הצליחו להשיג "רווח אנרגיית מיזוג". הקרדיט להישג מאד מרשים זה מגיע לכל הצוות של NIF אך במיוחד למדענית בשם Annie Kritcher אשר תכננה מטרה חדשה להקרנה בלתי ישירה

וגם הובילה את הביצוע של הניסיון המוצלח. מסתבר שאנני קריטטר קבלה את הדוקטורט שלה באוניברסיטת קליפורניה שבברקלי, במחלקה בה לימדתי וחקרתי כמעט 30 שנה.

האם פריצת דרך זו מקרבת אותנו להפקה מסחרית של אנרגיית מיזוג גרעיני?
להערכתך כן אבל במעט מאד. "רווח אנרגיית מיזוג" מוגדר כיחס שבין כמות האנרגיה הגרעינית שמשתחררת (והופכת לחום) לכמות האנרגיה שקרני הלייזר משקיעים במטרה. נהוג לציין יחס זה כ Q_{th} .

בניסיון המוצלח בדצמבר אנרגיית המיזוג שהשתחררה הייתה כ 3 מגה-ג'אול (3 מיליון וואט-שניה) ואילו האנרגיה שקרני הלייזר השקיעו (באמצעות קרני-X) במטרה כ 2 מגה-ג'אול. הווה אומר $Q_{th} = 1.5$. אך האנרגיה החשמלית שסיפקו למערכות הלייזר על מנת לייצר את הקרניים רבות העצמה היתה 300 מגה-ג'אול. על מנת שמתקן מיזוג יוכל לספק חשמל באופן מסחרי **צריך שיהיה לו רווח אנרגיה חשמלית של לפחות 4**. כלומר, היחס בין כמות החשמל שהוא מייצר לכמות החשמל שצריך לספק לתחנת-כח המיזוג על מנת להפיק את אנרגיית המיזוג, שנהוג לציין כ Q_{el} , צריך שיהיה $Q_{el} \geq 4$. בניסיון בדצמבר ובכל הניסיונות שנעשו בעולם עד כה $Q_{el} = 0$.

אתגרים לפיתוח תחנות-כח מסחריות המבוססות על הפקה של אנרגיית מיזוג בהכלה אינרציאלית

להלן רשימה חלקית של האתגרים; בעיקר טכנולוגיים אך גם מדעיים:

- שיפור ההדירות של השגת רווח אנרגיית מיזוג. כבר באוגוסט 2021 השיגו $Q_{th} 0.7$ (= עם אותו סוג מטרה) ותדירות הניסיונות שלהם ב NIF היא מטרה ביום. בחודש שעבר מאז פריצת-הדרך לא שמעתי שהצליחו לחזור על ההישג של ה 5 בדצמבר.
- שיפור בשני סדרי גודל ביעילות הפיכת אנרגיה חשמלית לאנרגיית קרני לייזר ובהמרת אנרגיית קרני הלייזר לאנרגיית דחיסת המטרה (אולי שימוש באלומות יונים במקום אלומות לייזר).

פיתוח יכולת:

- "לירות" קרני-לייזר בעצמה הדרושה כ 10 פעמים בשנייה! ובמקביל
- להזריק מטרה למרכז מיכל הכור (שקוטרו כ 10 מטר) כ 10 פעמים בשנייה (כיום מצליחים לדחוס מטרה אחת ביום) תוך השגת דיוק מירבי במיקום ובזמן. דחיסה של כ 10 מטרות בשנייה הכרחית לשם ייצור הספק חשמלי של 1000 מגה-וואט שדרוש על מנת שתחנת הכח תהיה כלכלית.
- לרוקן את מיכל הכור הגדול מהמטרה שהתאיידה במיני-פיצוץ תוך עשירית השנייה. דרוש ואקום במיכל על-מנת שקרני הלייזר יגיעו למטרה בשיא עוצמתם.
- להוציא את האנרגיה הגרעינית המשתחררת (כחום) בטמפרטורה של מאות מעלות – הכרחי בכדי שאפשר יהיה להמיר את האנרגיה המשתחררת לחשמל בנצילות של לפחות 40%.
- לייצר טריטיום, שלא מצוי בטבע (את הדאוטריום ניתן להפיק ממים), ע"י בליעת הניטרונים שנפלטים מהמיזוג בליתיום.

שתי הדרישות האחרונות מחייבות להקיף את מיכל הכור במה שנהוג לכנות "שמיכה" אשר מכילה ליתיום ונוזל קירור. בין הקונספטים שנבחנים שימוש במלח-מותך המכיל ליתיום או נתך של עופרת וליתיום המסוחררים באופן קבוע ומשמשים גם להוצאת האנרגיה

(אשר מושקעת בהם על ידי הניטרונים שנפלטים מהמיזוג ונושאים 80% מהאנרגיה המשתחררת במיזוג) וגם ליצירת טריטיום (ע"י בליעת הניטרון בליתיום).

- פיתוח חומרי-מבנה שמסוגלים לעמוד בטמפרטורות גבוהות ותנאי עבודה קשים מאד. מיכל כור המיזוג צריך לעמוד בעשרות-אלפי מיני-פיצוצים בשנה ובנזקים מהניטרונים האנרגטיים שנפלטים מהמיזוג.

הערכה

נשיא ארה"ב הציב מטרה להגיע לייצור מסחרי של אנרגיית מיזוג גרעיני תוך עשור כן שאנרגיית מיזוג, שהיא אנרגיה נקייה, תתרום להפסקת התחממות כדור הארץ בשנת 2050. אך להערכתי יידרשו עוד לפחות 30 שנים לפתח את הידע והטכנולוגיות להפעלת כורי מיזוג מסחריים המבוססים על מיזוג בהכלה אינרציאלית. יש סיכוי שתוך 20 שנים ניתן יהיה להפעיל כורי מיזוג מסחריים המבוססים על הכלה מגנטית (ראה מאמר בעלון 22, מרץ 2022). אבל צריך להמשיך במחקר ופיתוח בכל הכוונים.

מה יהיה? מבט אל העתיד

הפעם על: סיכום שנת 2022 עם מבט לעתיד

ד"ר יאיר שרן ראש הקבוצה לתובנת העתיד

1. שנת 2022 הייתה רווית ארועים במשור הבינלאומי. בראשם אולי הפלישה של רוסיה לאוקראינה, אבל גם מותה של אליזבת מלכת אנגליה אחרי שיא של 70 שנות מלוכה, וכמובן גם הזכיה של ארגנטינה במונדיאל. אנחנו נתמקד כאן בהשגים והתפתחויות במדע והטכנולוגיה שברובם מעידים על העתיד לבוא בתחומים אלה ושאת השפעתם נחוה בשנים הבאות. להלן בקצרה כמה מהדיעות הללו:
 2. מוטציות חדשות של קורונה המשיכו והופיעו ברחבי העולם אם כי ככלל הפנדמיה נמצאת בדעיכה. מומחים מעריכים כי גם ב-2023 ימשיכו להופיע מוטציות חדשות של הווירוס.
 3. בוצע ניתוח ראשון בו הושתל באדם לב חזיר מותאם גניטית. ההתאמה הגניטית נעשתה על ידי שימוש בטכנולוגיה לעריכה גניטית "קריספר" שאיפשרה שינויים גנטיים שיקטינו את הסיכויים לדחייה של האיבר המושתל על ידי המערכת החיסונית של הגוף. המושתלים היו מתנדבים שאיבדו כל סיכוי לקבל לב אנושי ואפילו לב מלאכותי. הטכנולוגיה הזו פותחת סיכוי לטיפול בחולי לב שעד כה לא היה להם מענה רפואי הולם.
 4. ארגון התקינה הבינלאומי פרסם תקנים לשימוש אפקטיבי ויעיל בבינה מלאכותית בארגונים. טכנולוגיות של בינה מלאכותית נכנסות לתחומי חיים מגוונים כולל רפואה, תחבורה ואמנות. בינה מלאכותית זכתה בתחרות ציור בארה"ב.
 5. חלב עשיר חלבונים ממקורות צמחיים יצא לשוק. החלב מופחת סוכר, חסר לקטוז וכולסטרול. טעמו, מרקמו ותכונותיו דומים לחלב פרה אותו אליו אנו רגילים. כניסתו לשוק של חלב, שלא ממקור חי, נחשבת תרומה חשובה לאיכות הסביבה, להקטנת ההתחממות הגלובלית ועוד.
 6. טקסי רובוטי הוכנס לשימוש בלאס וגאס, בסאן פרנסיסקו כמו גם לערים בסין.
 7. נאס"א הוכיחה התכנות להסטת אסטרואידים ממסלולם על ידי שגור טילים ובכך מניעה של פגיעה עתידית בכדור הארץ.
 8. רשת של 800000 תאי מוח שגוגלו במעבדה בתוך צלחת למדה לשחק משחקי וידאו. חקר המח לומד על פעולת הנוירונים והאינטראקציה ביניהם.
 9. יכולת הרצוף של הגנום התפתחה והתקצרה. ניתן היום לרצף את הגנום האנושי בחמש שעות ושתי דקות בלבד.
 10. המעבדה הלאומית האמריקאית הוכיחה התכנות להפקת אנרגיה בתהליך של התוך גרעיני. אין ספק שזה עשוי להיות הפתרון המיטבי בעתיד לאספקת אנרגיה.
 11. חקר החלל והמחקר האסטרונומי הניבו כמה השגים חשובים כולל:
 - א. חור שחור צולם לראשונה במרכז הגלקסיה שלנו
 - ב. טלסקופ ווב של נאס"א העביר תמונות מרהיבות של העולם מתחילת בריאתו.
 - ג. רכב חלל סיני נחת על כוכב הלכת מארס.
 12. האו"ם החליט לראשונה על כינוס כנס על העתיד ב-2024.
- זהו רק קצה הקרחון. מקצת מההישגים ופריצות הדרך השנה החולפת ועוד נכוננו לנו רבות בשנים הבאות.
- בברכת שנה אזרחית טובה, בריאה ומשגשגת.

ניתוח השתלה של לב חזיר מותאם גניטית בארה"ב

ישראלים ביפן: אלימות, פשע, חוק ומשפט

פרק א: עורכי דין וערכים חברתיים

ד"ר יואב גל

כישראלים אנחנו נוטים להישען במידה רבה על ידע פופולרי ביחס ליפן הניזון בלא מעט מקרים מסרטים וספרים אמריקאים המציירים את היפני כחיה אכזרית ומטורפת לדם. אבל אם נבחן בעין ביקורתית את מעשיו הנאורים, מלאי הרחמים וההתחשבות של האדם הלבן ברחבי העולם כולו החל מהמאה ה-15 ואילך עד עצם היום הזה, הרי שלפתע התמונה משתנה במידת מה. כמובן שגם היפנים היו אחראים לאירועי זוועה שאין לעבור עליהם בשתיקה, וכמובן שכל מלחמה מלווה באימים ובסיוטים שאין להצדיק. רק שיש לזכור, עד כמה שהדבר נוראי, שמטרתה של מלחמה מאז ומעולם הייתה בדרך כלל הרג הגברים, אונס הנשים, שיעבוד הילדים והשתלטות על שטח ורכוש. יש בזה מן המוזר מצד אחד לצדד במלחמה, להקים צבא ולפתח כלי נשק, לתמוך בכיבוש טריטוריה, לתבוע פעילות יזומה ואלימה כדי להגן על הביטחון הלאומי, ובאותו זמן גם לגנות באופן חד צדדי את פעולותיו של האחר שעושה בדיוק את אותו הדבר.

רק שאין הכוונה לעסוק בכתבי הגנה היסטוריים על פושעים ורוצחים במזרח אסיה, אלא לנסות לפתוח פתח קטן של הבנת תמונת עולם של תפיסת החוק והמשפט השונה מאוד מתפיסת עולמנו כישראלים שאינם חשופים לתוכנית הלימודים של משרד החינוך היפני. שאלות מהסוג: האם חלק נכבד מיבול האורז הקוריאני נשדד על ידי הצבא היפני, או שמא נמכר על ידי סוחרים קוריאניים בגלל שמחירו באיים היפניים היה גבוה בכ-30% ממחירו בחצי האי הקוריאני? האם שועבדו כ-200,000 נערות ונשים צעירות להיות 'נשות נוחות' לחיילי הצבא היפני, או שמדובר היה בכ-5,000 נשים שנדחפו לזנות בגלל אילוצי רעב ועוני על ידי משפחותיהם שלהם באמצעות סרסורים קוריאנים? זאת כאשר כדאי לזכור שבזמן מלחמת קוריאה 'שירתו' את כוחות ארה"ב כ-7,000 נשים, שגם הן נשלחו על ידי משפחותיהם ובאמצעות סרסורים קוריאניים באותה שיטה בדיוק למוסדות זנות ובפיקוחם הצמוד של שלטונות הצבא האמריקאי? אלו רק דוגמאות לשאלות שמטלטלות את מערכות היחסים בין האומות של מזרח אסיה כבר עשורים רבים ולא לנו ישראלים לעסוק בהם, יש לנו מספיק צרות משלנו. רק שחשוב לזכור כי רוב מה שאנחנו חושבים שאנחנו יודעים על האירועים שהתרחשו במזרח אסיה במהלך ה-400 שנים האחרונות דורש בדרך כלל הבנה קצת יותר לעומק ובדיקה יותר רצינית מאשר צפייה קצרה באיזו תכנית טלוויזיה.

כדי לנסות להבין את פילוסופיית החוק והמשפט ביפן כדאי להיזכר במושג 'רשומון' (羅生門). היה זה אחד משערי הכניסה הראשיים של קיוטו מצד דרום בעוד השער הצפוני שימש כניסה למתחם הארמון המלכותי. השער נבנה במאה ה-8 ושימש בתפקידו עד המאה ה-12 שאז חרב. לאחר מכן הפך האזור למקום משכנם של פושעים וגנבים, ומקום בו היו נפטרים מתינוקות בלתי רצויים. הבמאי קורוסאוואו שאל את שמו לסרט שיצר ב-1950, הפך להיט עולמי וכיום מוצבת בקיוטו אנדרטה המציינת את המקום בו עמד השער. הסיפור מתאר פשע של אונס ורצח מבעד לעיניהם של ארבעה עדי ראיה: הנאשם באונס וברצח, הסמוראי הנרצח שדבריו מגיעים באמצעות מעלה באוב, קורבן האונס שהיא אשתו של הנרצח, וחוטב עצים שצפה באירוע. הארבעה מעידים ארבע עדויות הסותרות זו את זו, לא ניתן לדעת מהי האמת, ובפרט לא ניתן להבין מהן הנסיבות לאירוע. כתוצאה מכך, המושג 'רשומון' הפך להיות ביטוי לתיאור מצב בו לא ניתן לרדת לחקר האמת עקב עדויות סותרות הניתנות על ידי עדים שונים המדברים מנקודות מבט שונות.

המקור: וויקיפדיה

בדומה לסיפור של קוראסווה, אבן יסוד בגישה הפילוסופית היפנית היא שאין דבר כזה 'אמת' או 'צדק' והכול תלוי במקומו היחסי של המעורב באירוע. פילוסופיית החוק והמשפט היפני נשענת על שיטה שפחות שואפת לחתור לחקר האמת ומבקשת להימנע מהכרעה חדה 'מי צודק'. המשפט היפני משתדל להגיע להסכמות ולפשרות מקובלות על הצדדים מבלי לקבוע באופן ברור 'האמת' של מי חזקה יותר.

בהתבסס על התפיסה שהנחיל קונפוציוס, הנטייה הכללית היא להעדיף מניעה של סכסוך על פני פתרון שלו. הגיונית לכן הגישה האומרת שכל יחיד מוגדר בעצם באמצעות קשריו הקהילתיים ולא בהתאם לזכויות יסוד השומרות על האוטונומיה האישית. מכאן גם שלהקשרם של הדברים יש חשיבות ולכן גם הנטייה הכללית ברובן של מערכות החיים ביפן היא להגיע להסכמות הלוקחות בחשבון גם את הצדדים, גם את האירוע המדובר, אבל באותה מידה של חשיבות גם את עתיד יחסיהם. די ברור גם מדוע לאורה של גישה זו נתפסו עורכי דין ביפן כגורם מפריע להתנהלותה של החברה וכמכשול לקיומו של צדק. לעומת זאת בישראל, בשנים האחרונות ייתכן והושג שיא עולמי של מספר עורכי הדין לנפש, בערך אחד לכול כ-140 תושבים. בהשוואה ליפן בה יש עורך דין אחד לכול כ-3,500 תושבים. כלומר, בישראל יש בערך פי 25 עורכי דין לנפש מאשר ביפן¹. מספר המבטא היטב הבדל תהומי בתפיסת מקומו של הסכסוך בחברה היפנית בהשוואה לזו הישראלית.

במקרה של מחלוקת יעדיפו היפנים, בדרך כלל, לפנות לגישור לא רשמי ובאופן המוסכם מראש על הצדדים. זאת כיוון שהקהילה היא במרכז החשיבות והיחיד הוא רק חלק מאותה קהילה, כמעט ההפך הגמור מהתפיסה התרבותית הישראלית ששמה את היחיד במרכז של היקום. יפנים יעדיפו לפנות לגורמי השלטון המוסמכים בבקשה להנחיה בהתבסס על תפיסתם לגישה הנכונה מנקודת מבט מוסרית או הגיונית. גם כאשר כבר מגיע נושא לדיון משפטי, האופן בו מנהלים הדיונים בבתי המשפט ביפן שונה מאוד מהרגשנות והתיאטרליות המאפיינות את הופעת עורכי הדין והצדדים בבתי המשפט בישראל. נדירים המקרים בהם הצדדים נאבקים בכוחנות בבתי משפט. יש כיום רק מספר מועט של עסקים המגישים מסמכים ארוכים לבתי

¹ עו"ד הג'ימה איוואקי, ראש המחלקה המסחרית בסניף היפני של משרד עורכי הדין "DLA PIPER", ראיון בעיתון 'גלובס' (2015).

המשפט לצורך דיונים ממושכים. רוב כתבי בית הדין תמציתיים ביותר וגם החוזים קצרים ומתבססים על 'הנוהג ההגייוני והמקובל'. לעומת זאת, בישראל עורכי הדין נוטים לכתוב את הכול בחוזים ארוכים או בכתבי טענות לבית המשפט, שהם מפורטים לעיפה, ולעיתים נדמה שמטרתם היחידה היא רק להתיש. כמובן שגם אז אפשר עוד להמשיך ולהתווכח.

ביפן יש המון חוקים לא כתובים ומנהגים מסורתיים שבסופו של יום מעניקים את אותה תוצאה, גם אם החוזים שותקים בנושא מסוים. כיוון שיש נוהג מקובל הרי שאין טעם לכתוב את זה אם זה ידוע ממילא. לנו כישראלים במקרים רבים, חשוב מאוד להגדיר מטרות ויעדים ובדרך כלל ננסה לחשוב מה תהיה הדרך היעילה ביותר כדי להשיג זאת. אנחנו נקבל בהבנה גדולה אלתור, עקיפת מכשולים, וכדומה 'פטנטים' ישראלים שליפנים הם כמעט בלתי נתפסים. לעומת זאת, סגנון העבודה היפני הרבה יותר מכוון לעצם התהליך ופחות להשגת היעד. היפנים יתחשבו מאוד במדרג החברתי בנימוס הנדרש ממקומו של היחיד במדרג מהמעמד במשפחה, לקהילה ועד לעולם העסקים ומרחבי הפוליטיקה. החלטות מתקבלות בשאיפה לפשרות על בסיס של שיתוף והסכמה ובהתאם למעמד הצדדים שמאריכים מאוד את זמני התגובה. להבדיל כמובן מחוסר הסבלנות המובנה, לחיפזון ולמהירות התגובה שלנו כישראלים. ביפן, כמעט כל דבר שאין לו פרוטוקול מובנה וידוע מראש דורש המון זמן של קבלת החלטה. נדרשת סבלנות אין קץ ומוכנות לתהליכים ארוכים ולעיתים משמימים באופן יוצא דופן לפעמים גם ליפנים עצמם, כפי שבאה התחושה הזאת לידי ביטוי בשיר ההייקו הבא:

לִלְכֵת לַיָּד הַנְּהָר,

לֵלֵא גֶשֶׁר לְמַעְבֵּר-

הַיּוֹם אֶרֶךְ כָּל כֶּה.

מסאוקה שיקי (1867 – 1902)

חוקי הצדק היפניים לא מבוססים על הוראת החוק היבש כאשר בהתאם לחוקי משחק מוגדרים נאבקים עורכי הדין של הצדדים זה בזה כדי להשיג הכרעה וניצחון. הרעיון התרבותי ביפן נשען על מערכת של עקרונות הנשענים על ההכרח בחיים המשותפים והחוק הוא אמצעי בלתי יעיל בעליל לשליטה של החברה ביחיד. במקום זה מעדיפים ביפן לאין ערוך ערכים חברתיים, מושגים של כבוד בהקשרי התרבות היפנית, ואחריות קהילתית. אמנם החל מהמחצית השנייה של המאה ה-19 אומצו מספר גרסאות של תבניות חוק ומשפט מערביות, אבל באופן מאוד טיפוסי הן עברו יפניזציה והפכו להיות יפניות באופיין. זאת כמובן כולל גם החוקה החדשה שהכתיבו האמריקאים אחרי מלחמת העולם השנייה שהיפנים השכילו כמו לוחמי ג'ודו מיומנים להפוך את כל כוונות האמריקאים על פיהם, שוב בדרך מאוד יפנית.

אנחנו חיים כאן בחברה הטרוגנית, קולטת עליה ומשופעת במתחים פנימיים וחיצוניים עד בלי די. כאשר בנוסף לכך, מערכת החינוך והתפיסה התרבותית שלנו מעצימה כמעט מלידה את ערכי ההגשמה העצמית, חשיבות היצירתיות והצטיינות אישית. חלק מהגורמים המאפשרים פריחה של יזמות. לעומת זאת, השילוב התרבותי ביפן נשען על ערכי חינוך קפדניים ונוקשים, הומוגניות חברתית גבוהה ומערכת חוק בעלת סדרי עדיפות שונים מאלו המקובלים בישראל. השיטה היפנית מביאה ליצירת חברה ייחודית בה שיעורי הפשע נמוכים ברמה המעוררת קינאה ועורכי דין נתפסים כגורם משבש של עשיית צדק מחד. אבל מאידך הישענות על כפיפות לנוהג המקובל ועל שמרנות מחשבתית אישית גבוהה.

ביוגרפיה של רחוב - יעקב כהן*, רחוב וייצמן 2 רחובות

צבי תדמור

יעקב כהן, נולד בכפר תבור בשנת 1914. הוריו היו ממייסדי המושבה שנוסדה בשנת 1901. כשגמר את בית הספר במושבה והוא בן 13 יצא יעקב ללמוד בבית הספר הריאלי בחיפה. המגורים והחיים מחוץ לבית בסביבה כל כך שונה לא היו קלים לנער הצעיר שהתגורר אצל משפחה בחיפה. כמו כל תלמידי הריאלי אז, גם הוא היה חבר בשבט הצופים "משוטטי הכרמל" הראשון שקם בארץ ישראל (1925)

יעקב סיים את הכיתה השישית בריאלי ויצא לעבוד בפרדסי חברת פיק"א בחפצי בה, בפרדס חנה ובבנימינה. בהמשך עבד באריזה בפתח תקווה. בשנת 1931 הגיע לרחובות והתגורר אצל משפחת עובד איזנברג והחל לעבוד כמפקח בפרדסים. יעקב מוצא מהר את מקומו כמארגן פועלים, מארגן מטבח פועלים קואופרטיבי ומארגן קבוצת עובדים לרכישה של כמה מגרשים בדרום רחובות בשכונה חדשה "רמת אהרון" שנקראה על שם אהרון איזנברג.

יעקב בנה שם את ביתו וגר בו ובהמשך העביר את ביתו לאחותו שעברה מסג'רה עם בעלה ושלושת ילדיה.

בשנת 1938 יעקב פגש את חנה מי שתהיה אשתו. זה מפגש בין תרבויות. יעקב יליד הארץ בן לאיכרים ממייסדי המושבה הקטנה כפר תבור, מסחה, שמעולם לא יצא מהארץ מתאהב בחנה שבאה אמנם מעיירה קטנה במערב ליטא, אך זאת עיירה עם אוירה בינלאומית. חנה ידעה עברית אותה למדה בבית ספר עברי, יודעת אידיש, רוסית, גרמנית ואנגלית שפה נוספת שלמדו בתיכון העברי. חנה באה לבדה לפלשתינה וכמה שימחה נוצרה מהזוגיות הזאת בין צבר יליד הארץ לבין העולה החדשה שהגיעה לכאן בעליה חלוצית. בתחילת 1939 חנה ויעקב התחתנו והקימו את ביתם ברחובות.

כאן מתחיל פרק קצר אך מלא משמעות בחייהם של הזוג הצעיר. אביו של יעקב זלמן כהן בנוסף להיותו ממייסדי כפר תבור ובעל משק במושבה, עבד במשך כ-40 שנה בחברת פיק"א וניהל את האדמות שרכש הברון רוטשילד באזור החורן בסוריה. סיפור ניסיון ההתיישבות היהודית, להקים כמה מושבות בשטח של כ-120 אלף דונם שנרכשו על ידי אגודות יהודיות והברון רוטשילד, היה אחד מהניסיונות הגדולים והמרתקים ביותר בסיפור ההתיישבות היהודית בארץ ישראל הגדולה בסוף המאה ה-19. ניסיון ההתיישבות לא צלח וזלמן כהן הופקד מטעם פיק"א לנהל ולשמור על האדמות האלה. בשנת 1938 הגיעה שעתו של זלמן לפרוש לגמלאות מחברת פיק"א לעזוב את החורן ולחזור לביתו. יעקב בקש לקבל את המשרה ולצאת במקומו של אביו לחורן.

יעקב, התקבל לעבודה בפיק"א. מיד לאחר נישואיו, יעקב יוצא לחורן ואחרי שהוא מכין את הבית בסאחם ג'ולן ליד העיירה דרעא מביא את חנה לגור אתו.

יעקב מנהל את האדמות ואת הפעילות החקלאית עליהן אך מלחמת העולם השנייה פורצת. הסכנה מגיעה גם לסוריה שהייתה תחת שלטון של מנדט צרפתי ולכן כאשר צרפת נופלת וקם בה ממשל וישי סוריה הופכת ארץ אויב, יעקב וחנה כנתיני המנדט הבריטי הפכו לנתיני אויב והם נאלצים לעזוב את החורן ואת סוריה. בעצם, מאז לא חזרו יהודים לעבד או להתיישב על האדמות הללו וכל השטח העצום הזה הולאם בשנת 1948 על ידי ממשלת סוריה.

יעקב וחנה חוזרים לרחובות, אלה ימי מלחמת העולם השנייה יעקב מנצל את שליטתו באנגלית ומתקבל לעבוד כמחסנאי בשקם (ה NAFI) של הצבא הבריטי בארץ ישראל. המחסנים הגדולים של הנאפי באותם ימים היה בתחנת הרכבת של רחובות שהייתה מרכז לוגיסטי חשוב

של הצבא הבריטי בימי המלחמה. עם שובם מסוריה בסוף 1941 גרו חנה ויעקב ברחוב מנוחה ונחלה בבית ד"ר פינשטיין ברחובות.

הבניין ברחוב ויצמן 2, ציירה ורדית בן משולם קורש

הדירה הייתה דירת חדר קטנה ולא הספיקה למשפחה עם ילד ולכן בשנת 1946 הם נכנסו לגור בשכ"ד בבית המשותף בפינת הרחובות וייצמן 2 הרצל הידוע בשם בית וישנבסקי ברודסקי. שנה לאחר מכן בשנת 1947 נולדה הבת השנייה שרה.

בבית הזה עברה על מיכאל ראשית ילדותו. מכאן הלך לגנון של הגברת אפשטיין ואח"כ לגן אסתר בנארי ברחוב אחד העם. בגן של אסתר פגשתי את מיכאל לראשונה.

בזיכרונות ילדותו סיפר מיכאל את קורות המשפחה במלחמת העצמאות. מאחר ולא היה בבניין מקלט השתמשו בתחילת המלחמה בחדר ממוגן במבנה המשטרה הסמוך, ולאחר מכן עברה המשפחה למקלט מסודר ומגורים זמניים אצל משפחת פולק ברחוב איזנברג. יעקב גויס לגדוד 55 של חטיבת גבעתי והיה קצין האפסנאות של הגדוד.

עם תום המלחמה חזרו לדירתם ברחוב ויצמן. מיכאל סיפר איך עמד שעות במרפסת והשקיף על רחוב הרצל ההומה, ראה את תרגילי הסדר של השוטרים בתחנת המשטרה הסמוכה.

ילדים רבים מלאי שמחת חיים גרו בבניין, חלקם חברים משותפים למיכאל ולי. בבניין גר כוכב הכדורגל מוסי ליטבק שהיה נושא להערצתנו.

אחד מילדי השכנים חלה במחלת הפוליו, ממגפה שהתפרצה בראשית שנות החמישים. הדבר גרם לכך שזמן רב אסרו על הילדים בבניין לרדת לחצר פן המחלה תפגע בהם. פזרו סיד לחיטוי כל החצר. בחורף הקשה של שנת 50 – 51, חורף השיטפונות, בדירה הקטנה בת שני החדרים משפחת כהן קבלה לארח ילד ממעברת רחובות כדי להוציאו מהאווה המוצף במעברה. מיכאל ואחותו שמחו שיש להם אח גדול.

במחצית השנייה של 1951 אחרי שיעקב סיים לבנות את ביתם ברחוב ש. בן ציון המשפחה עזבה את רחוב ויצמן 2. המשכתי להתראות עם חברי מיכאל כאשר למדנו בבית הספר "העממי" על שם משה סמילנסקי.

הבית ברחוב ש. בן ציון יעקב רוכב על אופנוע

*ראוי לציין כי כתב את קורות המשפחה מיכאל (מיקי) הבן, היווה עבורי המקור לכתבה.

היה הייתה עברית

רות קלי

לא אחת אני מתלבטת בשאלת התקינות של שפֶתְנוּ. היה לי דיון בנושא עם הנכד שלי, ניר צמחוני, שלומד בלשנות באוניברסיטה העברית. נועצתי בו בנוגע לשגיאה נפוצה בפי דוברי עברית בארץ, והוא אמר לי: 'סבתא, אין מה להילחם בשינויים. זאת התפתחות טבעית של כל שפה. אם ככה מדברים – זה יתקבל כתקין. גם את לא מדברת עכשיו כמו שסבתא שלך דיברה!'

חשבתי הרבה על דבריו המשקפים את המציאות, אך השתכנעתי רק מחלקם. אין לי בעיה עם סלנג. אני אפילו אוהבת ביטויים כמו: סוף הדרך, חבל"ז [חבל על הזמן], זב"ש [זו בעיה של], חדמ"ש [חד משמע], חופר [שואל יותר מדי שאלות], שְבִיזוּת [עייפות רבה] דוּדָא [רצון עז לאכול או לעשות דבר מה], תן בראש, בְדוּק, שְבֶרֶת אותי, פצצות לגבות, ועוד מלא. אבל מה בין אלה לבין שגיאות של קריינים ברדיו ובטלוויזיה, בין אלה לבין שפתם העילגת של גננות ומורים. בין אלה לבין הודעות רשמיות בטלפון של משרדים ושל קופות חולים.

החלטתי להכין טבלה. בטור אחד להביא כלשונם את המילים והביטויים השגויים הנפוצים, בטור השני את צורתם התקנית של אותם מילים וביטויים, ועוד טור של הערות.

נפוץ	תקין	הערות
הטיול התקיים למרות שירד גשם	הטיול התקיים למרות הגשם. או: הטיול התקיים אף על פי שירד גשם	אחרי 'למרות' – יבוא שם עצם בלי 'ש'... למרות השביתה... למרות מחלתו...
כנראה שיש... שאבוא...	כנראה יש... אבוא.... או: נראה שיש... שאבוא....	האות כ' במילים 'כנראה' ו'כמובן' היא קיצור של 'כמו ש...'. ולכן יש כפילות מיותרת ב'כמו שמובן שאבוא'.
סוּגְר, סוּרְג, גוּלֵל, שוּבְר סוּגְרִים, סוּרְגִים, שוּבְרִים	סוּגְר, סוּרְג, גוּלֵל, שוּבְר סוּגְרִים, סוּרְגִים, שוּבְרִים	קיבלתי שוּבְר מתנה ליום הולדתי. נִסְתָּם עליו הגוּלֵל. הוא התקין סוּרְגִים על כל החלונות לסבתא שלי אין שליטה על הסוּגְרִים.
דוד וְשִלְמָה, בְּנִים וְבָנוֹת	דוד וְשִלְמָה, בְּנִים וְבָנוֹת	ו' החיבור מנוקדת בשורוק [ו] לפני מילים המתחילות באותיות ב,ו,מ,פ, [תפוח ובננה, סוס ופֶרָה, מאכל ומשקה] ולפני מילים שהאות הראשונה שלהן מנוקדת בשווא [X] עשרים ושניים, שלום וְבֶרְכָה.

כל אחד יחליט אם השפה התקנית חשובה, ואם כן – עד כמה. מוזמנים לכתוב מכתבים או הערות קצרות למערכת. לחלוק, להוסיף, להתווכח.

תזמורת ראשון

מאחורי הקלעים

ד"ר רז כהן

שוו בנפשכם סביבת עבודה בה 70 בני אדם בוגרים יושבים כמעט שכם אל שכם במשך שעות, ופועלים במאמץ משותף ובריכוז מקסימלי, מבלי להוציא מלה. ואין מדובר בסביבה שקטה. 70 כלי נגינה נענים לידיהם של המוסיקאים, לעתים רועמים, לעתים חרישיים, ביצירת חווית הפרשנות ליצירות מלחינים, שברובם הגדול אינם בין החיים, כל זאת בהובלה ברורה של מנצח, שהכל סרים למרותו האמנותית.

צילום: ויקיפדיה

היכל התרבות ראשון לציון

זוהי מציאות העבודה של נגן תזמורת, והיא מיוחדת בכל קנה מידה.

שמי רז כהן, נגן צ'לו בתזמורת ראשון לציון מזה 23 שנים. נולדתי בקיבוץ אפיקים, והתחלתי בלימודי הצ'לו בגיל 9. את שירתי הצבאי כמוסיקאי מצטיין עשיתי כחבר

ברביעייה הקאמרית של צה"ל. תוך כדי השירות השלמתי תואר ראשון באקדמיה למוסיקה בתל אביב. אח"כ קיבלתי מלגה נדיבה שמימנה את המשך לימודי בארה"ב: תואר שני באוניברסיטת ייל, ותואר דוקטור מאוניברסיטת ניו יורק בסטוני-ברוק. במהלך שנתי בארה"ב הכרתי את חיי המוסיקה שם כנגן פעיל בתזמורות ובפסטיבלים. חזרתי לישראל התאפשרה בזכות הזמנתו של נעם שריף המנוח, שבאותו זמן ניהל את התזמורת, לבוא להצטרף לשורותיה, בכפוף לאודישן כנדרש.

החיים של נגן תזמורת נתונים בלוח זמנים משתנה לפי תקופות של חזרות (בשעות הבוקר והצהריים), והופעות (בעיקר בשעות הערב). מובן שנדרשת גמישות ותכנון בכדי לקיים חיי משפחה בתנאים כאלה. לכן לא נדיר למצוא זוגות של מוסיקאים, שלעתים אפילו מנגנים באותה התזמורת. תזמורת ראשון לציון משמשת כבר הרבה שנים תזמורת האופרה הישראלית. השילוב של שני הז'אנרים, סימפוני ואופראי, הוא המקנה לתזמורת זו את ייחודה. לעתים אנחנו על הבמה, במרכז העניין, מבצעים יצירות סימפוניות מתקופות שונות, לרבות יצירות מאת מלחינים ישראלים, ולעתים אנחנו בבור התזמורת בבית האופרה בתל אביב, משמשים חלק קריטי בהפקת האופרות.

הגמישות והדיוק הנדרשים בנגינת אופרה תורמים את שלהם מן הצד האחד, והאחדות והברק הסימפוני מן הצד השני. כל אלה הופכים את התזמורת לגוף מוסיקלי משוכלל, ואותנו לנגנים שלמים יותר, ש"שוחים" ברפרטואר רחב ומגוון.

הצד הפחות נעים בקריירה של נגן בתזמורת ישראל הוא המציאות הכלכלית. רוב המוסיקאים משתכרים שכר זעום, ועל כן נאלצים למצוא גם זמן לעבודות נוספות. לא מעט נגנים עוסקים בהוראה, אם במסגרת ממוסדת כמו קונסרבטוריון, או במסגרת פרטית. בנוסף לכך נגינה בהקלטות מסחריות לסוגיהן, ונגינה בהרכבים קאמרניים.

כך גם במקרה שלי. מזה 27 שנים אני חבר ברביעיית כלי הקשת "ראשונים", במסגרתה אנחנו מקיימים חזרות וקונצרטים. אני חש עצמי בר מזל שבנוסף לעשייה הסימפונית והאופראית, אני וחבריי מבצעים את היצירות הקאמריות הנפלאות שחיברו מיטב המלחינים להרכב הקלאסי ביותר, הוא רביעיית כלי הקשת. קחו לדוגמא את מחזור הרביעיית שחיבר בטהובן. 15 הרביעיית הללו הן עולם שלם של ארכיטקטורה מוסיקלית, תכנים ותחושות.

ציינתי קודם לכן שנגני תזמורת מוצאים את הזמן לעיסוקים מוסיקליים אחרים. אצלי זה מתבטא בייזום ועריכת סדרות מוסיקה קאמרית. ב-2007, ביחד עם שלושה מוסיקאים נוספים, ייסדתי את השוברטיאדה הישראלית: פסטיבל המוקדש למוסיקה של שוברט, וחוזר ל"מסע החורף" שלו מדי שנה, בסמוך ליום הולדתו של המלחין, 31 בינואר, ומתארח במספר אולמות ברחבי הארץ. עם השנים השוברטיאדה הלכה ותפסה מקום של קבע במפת חיי המוסיקה בישראל, ולגודל השמחה, בסוף חודש ינואר היא תשתף פעולה עם תזמורת ראשון לציון ב-4 קונצרטים במסגרת הסדרה למנויים.

חובבי המוסיקה בין הקוראים מוזמנים להיכנס לאתר של השוברטיאדה הישראלית, ולקבל מידע רב עליה: www.schubertiade.co.il

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

רחל תלמידי ובנה יהושע כהן, גר מזה שלושים שנה עם משפחתו בארה"ב, הגיע לבקר את אימו המאושפזת (בינתיים חזרה לביתה), ממשיך בעבודתו ליד מיטתה.

מחלקה כירורגית ב', מרכז רפואי שמיר – ינואר 2023

נתראה בעלון הבא

תם ולא נשלם